

Inburgeren versie 2.0

(1) In de wereld van het inburgeringsexamen is elke directeur een oude man. Net als de dokter. De vrouw stofzuigt en schenkt de
5 kinderen thee in. Of ze kijkt toe hoe haar echtgenoot of baas ‘belangrijke papieren’ ondertekent. In die wereld is bijna iedereen hetero en wit. Behalve de mensen die niks snappen
10 of iets onhandigs doen: zij hebben een kleurtje.

(2) Arieke van Liere heeft zich tijdens haar studie Art en Design aan de kunstacademie verdiept in het
15 inburgeringsexamen. Ze bestudeerde een half jaar lang de boeken die mensen van buiten de Europese Unie te zien krijgen als ze Neder-
20 lander willen worden. Wat ze aantrof, verbaasde haar. “Wie verplicht inburgert, leert een land kennen dat vol zit met stereotypen, vooroordelen en verouderde techniek. Als een
25 nieuwkomer de ambitie heeft om bijvoorbeeld arts te worden, dan wordt die direct de kop ingedrukt. De afbeeldingen in de boeken benadrukken dat je als vrouw
30 ondergeschikt bent, als nieuwkomer te gast, en dat je niets zult bereiken.” Van Liere snapt niet hoe dit in deze tijd nog kan. “Een foto zegt meer dan
35 duizend woorden – zeker als je een taal nog niet goed spreekt. We bereiden nieuwkomers voor op een land dat niet bestaat.”

(3) Het inburgeringsexamen bestaat uit een taalgedeelte waarin de
40 onderdelen lezen, luisteren en schrijven aan bod komen en het onderdeel ‘Kennis van de Neder-

landse samenleving’. Van Liere heeft het niet over de taalcursus, al staan die lesboeken volgens haar
45 evengoed vol achterhaalde foto’s. Zij heeft het vooral over het verplichte onderdeel ‘Kennis van de Nederlandse Maatschappij’. Hoe ga je om met burens, de politie of je
50 werkgever, hoe huur of koop je een huis? Dé lesstof hiervoor bestaat niet. Een gemis, volgens Van Liere. Verschillende uitgeverijen hebben
55 boeken uitgebracht ter voorbereiding op het examen, waarvoor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verantwoordelijk is. Van Liere ontdekte dat veel foto’s in
60 zowel de boeken als het (oefen)-examen al vele jaren niet meer zijn geüpdatet. “Inburgers leren hoe ze de huur per acceptgiro moeten
65 overmaken naar de Fortis Bank, die niet meer bestaat. Ze vragen huurtoeslag aan met een formulier uit 1975 en bellen met een telefoonformaatje koelkast.”

(4) Dat het ook anders kan, bewijst de voormalig kunstacademiestudent
70 met eigen, alternatieve foto’s. In precies de ouderwetse stijl als het origineel, maar mét representatieve Nederlanders. De ‘oude, mannelijke, witte dokter’ is bijvoorbeeld
75 vervangen door een vrouwelijke longarts uit Rotterdam met Turkse wortels. Van Liere daagde Kamerleden uit om ook zelf foto’s te maken die de Nederlandse normen en
80 waarden uitbeelden. Een aantal politici heeft toegezegd om deel te nemen. Drie politici zijn de uitdaging

aangegaan en gingen zelf aan de slag met het maken van foto's. Van
85 Liere is blij met hun deelname en reactie: "Ze ontdekken dat het nog niet zo makkelijk is. We moeten ons afvragen of een schriftelijk examen wel de juiste manier is om zoiets
90 belangrijks als met elkaar omgaan aan te leren."

(5) De timing is niet toevallig: nog voor het zomerreces, de vakantieperiode voor politici, presenteert de
95 minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een herziening van het inburgeringsstelsel. Van Liere

hoopt dat dit moment wordt gebruikt om de beeldvorming over de
100 Nederlandse samenleving bij te schaven. "Want het is fundamenteel verkeerd dat we als samenleving verblijfsvergunningen laten afhangen van examens die omstreden normen
105 en waarden toetsen." Volgens de woordvoerder van de minister is inderdaad het plan om het 'belang en de actualiteit' van het inburgeringsexamen en de oefenvragen opnieuw
110 te bekijken. "Dit geldt ook voor de foto's", aldus de zegsman.

Hoe kan het ook?

Vrouwen zijn in het oefenexamen van Kennis van de Nederlandse Maatschappij receptionist of secretaresse, mannen zijn de baas. Arieke van Liere zocht alternatieven voor de stereotype afbeeldingen, en legde de personen vast in ouderwetse fotostijl. De arts is in haar versie omgedoopt tot vrouw, het stel gemoderniseerd tot homoseksueel koppel en de moeder die gezellig thuiszit met haar kind heeft plaatsgemaakt voor een huisvader.

*naar een artikel van Jitske-Sophie Venema,
het Algemeen Dagblad, 21 juni 2018*